

לבלוע המאכל בעל כrhoוי סוף סוף הוא מקיא גם מה שאכל. כד מי שלבו אינו מקבל התורה, ואינו אוהבת כשמתקבץ במוחו חומר רב של ידיעות שהוא מתנגד לבבו לקבלה, אפשר שיתפתח בקרבו ח"ז כח של שנאה ורחיפה, עד שסופו גרווע מתחלו.

בזה נבין דברי חז"ל (שבת פ"ח): "... דברי תורה יש בהם להאמית ולהחיות, הינו אמר רבא: למימנים בה סמא דחיי, למשמאליים בה סמא דמוות" ופירש רשי: "... למימנים: עסוקים בכל כחם וטרודים לדעת סודה, האדם המשמש ביד ימינו שהוא עיקר". ומילא, שמי שלמד תורה בלי, אותה האהבה העמוקה המביאה לידי טוהר וטרדה להבין את עומקה, היא יכולה להזיק לו במקום להוציא.

אך גם השגה פנימית שבלב דורשת חידוש תמידי מצד האדם, כמו שכחוב "והיו הדברים האלה... היום על לבך — בכל יום יהיו בעיניך חדשים". והענין הוא שאף שהשגה פנימית אינה עלולה להתחלף ולהשתנות גם בשעת שליטה קטנות דמווחין כמו שביארנו לעיל, יש והרצונות דוחים אותה אל קצה חוג התענית והאדם חודל מהשתמש בה. מAMILא במשך הזמן תשכח לאט ותכחה על כל פנים במקצת. גדר זה, שהאדם דוחה ממחשבתו את האמת הברורה לו ומרחקה מעצמו מפני שהוא רצונו, הוא שהגידרו חז"ל כ"יודע את רבונו ומכוון למורוד בו".

ענין שני הדברות הראשונות

באיזה כח נוכל ללחום בכחות השיליליים האלה המתנגדים ל渴בלת התורה כלב? נתבונן נא בשתי הדברות הראשונות אשר ה' הגיד לישראל בעצמו ובכבודו, לא על ידי שליח אלא בהשגה ישירה שעליה נאמר "פניהם בפנים דבר ה' עמכם" (דברים ה:ד) — הבירור כי גדול שאפשר לאדם להשיג — ובhem נמצא יסוד הכל. "אנכי ה' אלקיך אשר הוציאتك..." — הכרת השגתו יתברך, לא בצורה פילוסופית ומופשטת, אלא על יסוד הכרת "ידי החזקה" בכל הקורה אותנו בחיננו. "לא יהיה לך אחרים על פני" — שלא ליהס שם כח לשום דבר אחר זולתו ית'. "על פני" — שולל כל שיתופ, אף של כחות טבעיים, עם השגתו ית'; כי גם בשיתוף מועט מתגליה כוונת האדם שהוא לשתח גם את עצמו כביכול עמו יתברך — לדמות שגム לו כח ויכולת לסבב הסבות כרצונו. האדם מתירא מלזר לגמר על סמכות עצמו, מלמסור את רצונו לעבודת ועשיית רצון ה', ומלהאמין שאין לו כח ועזה מבלי רצון ה'. מכחות הטבע איןנו מתירא, כי מדמה הוא בגאותו שיוכן למשול בסכך שכלו ולהשתמש בהם כרצונו. על כן אומר לכל דבר — מקרה הוא ותולדת הסבות הטבעיות, כי אם יודה שהשיית לבדו הוא המשגיח על הכל

והמסבב את הכל, הרי כבר אין שום דבר ברשות עצמו. ואם גם יודה האדם
שישנים דברים הרבה הרבה יודע, ואשר בהם זוקק הוא למי שגדול ממנו
בידעות הטבע, נקל לו זהה מאשר להאמין בו יתברך, כי ידמה שכוכחו הוא
להשתדל להגיע אל האיש הזה. אם בכיספו יוכל להשיג רופא מומחה גדול,
הרי ברשותו הוא גם כל אשר בכח המומחה. אבל להודות כי הנהו חמיד
ולגמריו ביד ה' — מבלי אפילו לחת שותפות בשטחים כלשהם לכוחות של
אחרים או של עצמו, ולהשים את עצמו כעבד מוחלט לעשות אך רצון ה' —
זהה הקשה שבעבדות; אבל בה דוקא תלויות קבלת התורה האמיתית.

ככה ביררו לנו חז"ל (סוטה כא): "אין דברי תורה מתקיים אלא بما
(כ"ג נ"א) שמשים עצמו כאין, שנאמר והחכמה מאין תמצא. אם אין מתרבר

לאדם שלילת כח עצמו, אם איןנו מבין ששקר היא כל שאיפתו לסמכות עצמית,
או אי אפשר שהוא קיבל את התורה באממתו. ואם כן חכמתו, השגותיו שמצד
השכל או אפילו בגדר התעוורות, לא תוכלנה להתקיים. רק אם הוא מבין את
השקר, את האין, שיש בו, והוא מבטל אותו ומשים אותו אין, או הוא
יכול להבחן באממת האמת ולהשיב אותה ללבו. וכבר כתוב ابن עזרא שפבי
ערך ידיעת האדם את יצרו יודע הוא את יצרו; ונראה שהטעם הוא כנ"ל —

כשמתגלה לו מהלך השקר שבעצמו, הינו ידיעת האין שלו, מכל לאו
אתה שומע הן, וממילא מכיר הוא מן האמת הברורה, ויבא לידי ידיעת יצרו.
ורק על ידי דרך זו של ביטול היש כלפי עצמו נצל לעלות ולקנות השגות
مبוררות ומאומתות בכל חדרי התורה. הרי שהכח העיקרי אשר בו תחנן
מלחמת היצר וקבלת התורה ללב באממת הוא — כח ההתבטלות.

כבר ביארנו לעיל שכל הנקבע בלב האדם הוא מדרגתנו. ולפי הנ"ל
נבין שקבלת התורה בתוך הלב הינו שמבטל את גאותו וגשמיותו ומילא
נקנית בו התורה לדעת את יצרו, ולקבל על עצמו את עבדותו ית', כי כל
שרשי התורה כבר כוללים באדם, וממילא יבא לקיים גם את המצוות במעשה.

בקיעת כל המהיצות

ואין דבר שיעמוד בפני השבת התורה אל לבו. אפילו הטמtemם הייתר עב
וגם לא יוכל לחוץ בפניה, אלא נבעך בפני התורה המושבה ללב. וזה גם כן
גדת התשובה, הינו שהלב המטמtemם ישוב ויכיר את האמת.

והנה כבר כתבנו במקום אחר (פרק ג' מאמר "שבעה רקיעים — דרכו
העליה"), על פי מה שכתב הגר"א ז"ל בהגחותיו לאורה חיים לפרש את תפילה
יעלה ויבא, שאומר שם שבע העליות הללו — יעלה, יבא, יגיע וכו' — וזו
כנגד שבעת הרקיעים שהם שבע בחינות של מהיצות המבדילות בין לבבות
ישראל לאביהם شبשים; והן מדרגות בטיהור טמtemם הלב. והנה נראה